

ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENTET

Postboks 8019 Oslo
0030 Oslo

Oslo, 03.03.2014

HØRINGSUTTALELSE: Forslag til endringer i samordningsregelverket og visse andre justeringer ved innføring av nye regler for uføreytelser i offentlig tjenestepensjon og folketrygden

Det vises til høringsnotat av 31. januar 2014 om foreslåtte endringer i samordningsregelverket. Notatet omhandler først og fremst endringer i Lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser (Samordningsloven). Bakgrunnen for endringsforslaget er omleggingen av folketrygdens uførepensjon til uføretrygd, som allerede er vedtatt, samt de foreslåtte endringene til Lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (Prop. 202 L), som forventes vedtatt av Stortinget i løpet av vårsesjonen 2014. Endringen i folketrygden innebærer at dagens uførepensjon, som beregnes etter samme hovedprinsipper som alderspensjon for årskullene til og med 1953, erstattes av en ytelse som beregnes nokså likt som arbeidsavklaringspenger og skattlegges som lønn. Det innføres også nye regler for reduksjon for inntekt. Prop. 202 L foreslår at uførepensjonen fra Statens Pensjonskasse (SPK) legges om fra brutto- til nettoytelse.

I tillegg til å administrere nøkkelferdige pensjonskasser, leverer Gabler AS en rekke administrasjons- og rådgivningstjenester til pensjonskasser med egen administrasjon, hvorav et flertall er innenfor det kommunale tariffområdet (KS). Denne uttalelsen er avgitt av Gabler AS på selvstendig grunnlag uten noen form for kompensasjon fra andre aktører.

De foreslåtte lovendringene får betydning for alle pensjonsordninger som omfattes av samordningsregelverket. Endringene i samordningsloven får direkte virkning, jf. Hovedtariffavtalens punkt 2.0: «*Tjenestepensjonen samordnes etter bestemmelsene i lov 06.07.1957 om samordning av pensjons- og trygdeytelser*». Her presiseres det også at «*I denne ordningen fastsettes pensjonene i hovedsak som etter lov om Statens Pensjonskasse*». Gjeldende Hovedtariffavtale utløper 30.04 d.å., og ny avtale skal inngås i vårens tarifforhandlinger. Gabler antar at endringene som foreslås i Prop. 202 L også vedtas i KS-området, og denne uttalelsen bygger i likhet med høringsnotatet på nevnte forutsetning.

Endringene som foreslås innebærer en forenkling av offentlige tjenstepensjonsordninger (TPO), da uførepensjonene ikke lenger skal samordnes. Gabler er enige i at regelverket innenfor TPO bør forenkles, ettersom det i dag er til dels meget komplisert og medfører store administrative kostnader for leverandørene, samtidig som det er vanskelig å forstå for medlemmene og pensjonistene i ordningene. Samtidig er regelverket konstruert slik at det er nødvendig både med samordningsregler som dekker nye pensjonstilfeller, og overgangsbestemmelser for pensjoner som allerede løper. De mange mulige kombinasjonene av ytelser medfører at en endring av én ytelse også får konsekvenser for de andre ytelsene. Høringsnotatet foreslår en del nye samordningsregler, men legger samtidig opp til at andre problemstillinger skal reguleres i forskrift som vil bli gitt senere. Gabler vil understreke behovet for snarlige avklaringer på disse punktene, da det er viktig at det er tilstrekkelig tid til å utvikle og teste de nødvendige tilpasningene som må gjøres i systemløsningene. Videre bør det være et generelt prinsipp at regelverket er enkelt og effektivt å administrere, og i minst mulig utstrekning åpner for skjønnsmessige vurderinger. For øvrig er vi enige i hovedpunktene i notatet, men vi vil i det følgende knytte mer detaljerte kommentarer til enkelte punkter.

2.3 – Samordning av tjenstepensjoner

Departementet foreslår at såkalt tjenstesamordning etter samordningslovens §10 kun skal foretas dersom uførepensjonen er en bruttopensjon, dvs. at det ikke foreligger rett til uføreytelser fra folketrygden. §10 omfatter ikke mange tilfeller i praksis. Tjenstesamordning er for det første kun aktuelt i tilfeller der det foreligger samtidige pensjonstilfeller i to eller flere ordninger der minst én ikke er med i Overføringsavtalen. Den aktuelle paragrafen omhandler dessuten kun tilfeller der det skal utbetales uførepensjon fra en ordning og alderspensjon fra en annen. Dette vil gjelde tilfeller der ordningene har ulike aldersgrenser. Bestemmelsen vil derfor også kun gjelde i et begrenset tidsrom, eksempelvis hvis en oppsatt alderspensjon fra den «gamle» folkevalgtdordningen ved 65 år utbetales samtidig med en uførepensjon fra en ordinær kommunal ordning. Når pensjonisten fyller 67 vil også den ordinære ordningen utbetale alderspensjon i henhold til det som foreslås i Prop 202 L, og man er da over i samordningslovens §7, som ikke påvirkes av de foreslåtte endringene. Selv om dette er forholdsvis perifert, og den foreslåtte endringen innebærer en forenkling av regelverket, mener Gabler at kompensasjonsgradene kan bli vel høye i tilfeller der pensjonisten har høyt pensjonsgrunnlag (over 6G) og mange års opptjening i begge ordningene, og samtidig har rett til uføreytelse i folketrygden.

2.6 – Samordning av enke- eller enkemannspensjoner

I *Høringsnotat til enkelte tilpasninger i deler av folketrygdens regelverk som følge av innføring av ny folketrygd*, som ble utsendt samtidig med høringsnotatet om endringer i samordningsreglene, er det foreslått at dagens uførepensjon med

gjenlevendefordeler erstattes av to separate ytelser; uføretrygd og gjenlevendetillegg. Gjenlevendetillegget foreslås som en midlertidig løsning som skal gjelde i fem år til Stortinget vedtar mer langsiktige regler. Etterlattepensjoner i offentlige tjenstepensjonsordninger skal som hovedregel ikke samordnes, men det vil bli ytet bruttopensjoner som skal samordnes, der enken eller enkemannen er under 67 år og dermed evt. kan ha krav på uføretrygd i folketrygden, i mer enn fem år fremover. Gabler vil understreke at det ikke er gunstig om man etter fem år får enda et samordningsregelverk som vil gjelde for denne gruppen i det begrensede tidsrom det er snakk om. Videre kan man ha tilfeller der enken eller enkemannen har kombinasjonen egenopptjent alderspensjon med særaldersgrense og etterlattepensjon i TPO, samt uføretrygd og gjenlevendetillegg i folketrygden. Begge ytelsene fra TPO skal da samordnes. Gabler antar at man viderefører dagens regelverk om at de totale samordningsfradragene i tjenstepensjonene i disse tilfellene skal begrenses til et gitt maksimum.

3.5 – Justeringer i regler om etteroppgjør

I Prop 202 L er det foreslått at uførepensjon i TPO skal ytes med en fast pensjonsgrad, og at utbetalt pensjon skal justeres for pensjonistens eventuelle inntekt etter at pensjonen er tilstått. Det skal fastsettes en inntektsgrense når uførepensjonen innvilges, og pensjonen skal avkortes dersom pensjonistens inntekt overstiger denne grensen. Videre legges det opp til at pensjonisten selv skal informere om sin inntekt, slik at justeringer av ytelsen kan foretas når dette innkommer. I tillegg skal det foretas et etteroppgjør når ligningsopplysningene for et år foreligger, og at det da skal innkreves evt. for mye utbetalt pensjon. Gabler ser både fordeler og utfordringer med forslaget som skisseres.

Det vil være fordelaktig om det innføres mer entydige regler for avkorting av uførepensjon ved inntekt, da praksisen varierer mellom forskjellige ordninger i dag. Det er også positivt at det foreslås en løsning der pensjonsinnretningene får tilgang til de nødvendige ligningsopplysningene. Gabler vil påpeke at en smidig prosess for informasjonsinnhenting er helt vesentlig for at løsningen som skisseres skal fungere.

Hva angår inntekt etter uførhet (IEU) i TPO, som er den forventede inntekten pensjonisten vil kunne ha etter at uførheten oppsto, knyttes dette til folketrygdlovens inntektsbegrep. Dette favner videre enn pensjonsgrunnlaget i TPO. Gabler ønsker at det gis forholdsvis detaljerte bestemmelser om hvordan IEU skal fastsettes i TPO, da inntekten som er pensjongivende i TPO ikke kan legges til grunn. Vi antar videre at det vil gis nærmere bestemmelser om hvordan etteroppgjøret skal beregnes i tilfeller der en pensjon ikke har løpt i et helt kalenderår. For begge disse momentene er det foreslått bestemmelser i forskrift om uføretrygd fra folketrygden som vi antar at i stor utstrekning også kan innføres i TPO.

GABLER

Mange uførepensjonister fortsetter i en aktiv reststilling etter at pensjonen er innvilget. Innenfor KS-området, hvor det er svært mange deltidsansatte med varierende turnuser, vil den aktive deltiden i denne reststillingen erfaringsmessig variere en god del. Flere pensjonsordninger justerer pensjonsgraden på løpende uførepensjoner i forhold til den deltiden som arbeidsgiver innrapporterer. I forslaget som skisseres fra departementet, skal opplysninger om pensjonistens inntekt enten oppgis fra pensjonisten selv, eller innhentes fra ligningsmyndighetene i forbindelse med et etteroppgjør som foretas på årsbasis. Opplysninger som innkommer fra arbeidsgiver nevnes ikke som grunnlag for å endre pensjonsbeløpet. Gabler er av den oppfatning at også inntektsopplysninger fra arbeidsgiver bør kunne benyttes i avkorting av pensjonen. I høringsnotatet om endringer i folketrygden legges det opp til at innrapportering i EDAG skal danne grunnlag for avkorting av uføretrygden. Det vil være fordelaktig om også pensjonsinnretningene får tilgang til disse opplysningene. Det er vel også et moment at mange pensjonister kanskje ikke vil ha alle de inntektene som omfattes av den aktuelle bestemmelsen i folketrygdloven i tankene når de opplyser om hva de kommer til å tjene.

Departementet foreslår altså at uføregraden skal ligge fast, også når arbeids- og dermed inntektsevnen bedres. Utbetalt uførepensjon skal ved økt arbeidsinntekt reduseres i forhold til en fastsatt inntektsgrense. Spørsmålet er om det skal være noen form for tidsbegrensning på hvor lenge man skal kunne oppebære rett til den opprinnelig fastsatte pensjonsgraden dersom arbeids- og inntektsevnen etterhvert bedres, og bedringen er av varig karakter. Lovforslagene knytter dette til hvorvidt det foreligger hvilende pensjonsrett i ny uføretrygd, og her er det primært begrensninger i retten dersom inntekten medfører at ytelsen faller helt bort. Videre er det et spørsmål hvordan overgangen til alderspensjon skal beregnes: skal lønnsutviklingen i den reelle aktive reststillingen legges til grunn ved beregning av pensjonsgrunnlaget i alderspensjonen, eller skal denne lønnsutviklingen kun hensyntas i den delen av medlemskapet som det ikke er innvilget hvilende pensjonsrett for? Dersom den løpende, graderte uførepensjonen ved 67 år konverteres til en alderspensjon med samme pensjonsgrad, og resten av alderspensjonen beregnes ut fra sluttlønn i den delen av medlemskapet som ikke omfattes av hvilende pensjonsrett, kan lønnsutviklingen i sistnevnte bli godskrevet for en lavere stillingsbrøk enn den som har vært den reelle. Det er i denne forbindelse viktig at regelverket ikke åpner for spekulasjon.

Etteroppgjøret som foreslås foretatt når ligningsopplysninger foreligger, vil ofte omfatte en stor del av bestanden i hver ordning – betydelig flere enn dem som skal kontrolleres i AFP-oppgjørene. Det er derfor viktig at man får på plass en prosess for innhenting av inntektsopplysninger som er mest mulig maskinell. Videre kan etteroppgjøret innebære praktiske vanskeligheter når pensjonsinnretninger flytter. En pensjonist som har hatt uførepensjon i 2015 og hatt inntekt som er høyere den IEU som ble lagt til grunn da pensjonen ble innvilget, vil

ikke ha ferdiglignet inntekt for dette året før tidligst høsten 2016. I mellomtiden kan pensjonsordningen ha flyttet fra et selskap til et annet. Utbetalingshistorikk følger som regel ikke med i flytteoppgjørene. Dette kan skape problemer mht. hvem som skal foreta etteroppgjøret.

Endelig legges det også opp til at det skal etterbetales pensjon i tilfeller der pensjonisten har tjent mindre etter at uførepensjonen ble innvilget enn det som opprinnelig ble lagt til grunn. Gabler understreker at det bare bør foretas en slik etterbetaling dersom det er helsemessige faktorer som ligger til grunn for at IEU er mindre enn opprinnelig stipulert. Pensjonsordningen bør ikke kompensere for at pensjonisten av andre årsaker tjener mindre enn opprinnelig antatt.

Samordning med offentlig AFP

Høringsnotatet omtaler ikke problemstillinger knyttet til kombinasjoner av uførepensjon, uføretrygd og AFP. I tidsrommet mellom 62 og 65 år kan delvis uføre motta en gradert uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen i kombinasjon med folketrygdberegnet AFP. Uførepensjonen skal da etter dagens regelverk samordnes. Ettersom det ikke er adgang til å motta både folketrygdens uførepensjon (fra 1.1.2015 uføretrygd) og folketrygdberegnet AFP samtidig, vil uførepensjonen fra TPO fra 1.1.2015 være en bruttoberegnet og dermed samordningspliktig ytelse iht. endringene som foreslås i samordningslovens §3. Gabler antar at denne samordningen skal gjøres etter samme prinsipper som før, dvs. at det gjøres fradrag for $\frac{3}{4}$ av grunnbeløpet iht samordningslovens §19, samt tilleggspensjon og evt. særtillegg/minstenivåtillegg etter §23. Mellom 65 og 67 år gjøres det i dag en såkalt "besteberegning" mellom enten 100% folketrygdberegnet AFP, eller kombinasjon av uførepensjon og AFP etter tjenstepensjonens regler i tillegg til uførepensjon fra folketrygden. Fra 1.1.2015 vil sistnevnte kombinasjon medføre at uførepensjonen fra TPO blir en nettoytelse som ikke skal samordnes, mens den tjenstepensjonsberegnete AFP-ytelsen slik vi ser det må samordnes med uføretrygd etter samme prinsipper som foreslås for samordning av alderpensjon etter særaldersgrense med uføretrygd i høringsnotatets kapittel 2.5, hvor $\frac{1}{4}$ G av uføretrygden skal holdes utenfor samordning. Hvis det er disse prinsippene som skal gjelde, beholdes samordningsfordelene samtidig med at uførepensjonen fra tjenstepensjonsordningen beregnes på en måte som delvis er tenkt å ivareta de samme fordelene. Dette er en form for dobbelt kompensasjon som kan synes tilfeldig, men som samtidig gjelder i et begrenset tidsrom og for uførepensjoner med pensjonsgrad lavere enn 100, som i tillegg delvis motvirkes av økt skatt. Utslagene blir dermed ikke veldig store, og problemstillingen gjelder dessuten ikke spesielt mange personer. Behovet for særskilte regler for denne gruppen må dermed anses som begrenset, og vi anser det som nokså uproblematisk dersom dagens regler videreføres.

Overgangsbestemmelser

Avslutningsvis vil Gabler påpeke behovet for snarlige overgangsbestemmelser for løpende uførepensjoner. Dette gjelder blant annet pensjoner med pensjonsgrader under de 20% som er foreslått som minstegrense. Disse pensjonene ytes gjerne for tidsbegrensede perioder og er sjelden tilstått varig, annet enn for pensjonister med relativt kort tid igjen til pensjonsalder, eller med svært små utsikter til bedring i helsetilstanden. Her må det tas med i vurderingen at pensjonistene kan ha mottatt både skriftlige og muntlige bekreftelser fra pensjonsinstitusjonene på varigheten av vedtakene, som kan strekke seg betydelig lenger enn til 1.1.2015. Videre bør det avklares i god tid før reformen iverksettes hvordan man skal behandle løpende uførepensjoner som av ulike årsaker skal endres etter 1.1.2015, eksempelvis ved bortfall av barnetillegg eller endringer i arbeidsevne.

Med vennlig hilsen
For Gabler AS

Stig Ørjan Sletner
Seniorkonsulent
Tel.: 984 78 148
E-mail: stig.orjan.sletner@gabler.no